

20-asis

INTOSAI-P

Skaidrumo ir
atskaitomybės
principai

INTOSAI principai parengti
Tarptautinės aukščiausiųjų audito
institucijų organizacijos (INTOSAI)
kaip INTOSAI profesinių nutarimų
sistemos dalis. Daugiau
informacijos galima rasti adresu
www.issai.org

INTOSAI

INTOSAI

INTOSAI 2019 m.

- 1) Anksčiau žinomas kaip 20-asis TAAIS.
- 2) Patvirtintas 2013 m.
- 3) Sukūrus INTOSAI profesinių nutarimų sistemą (IFPP), dokumentas pervadintas 20-uoju INTOSAI-P ir 2019 m. atliki redakciniai pakeitimai.

20-asis INTOSAI-P yra skelbiamas visomis oficialiomis INTOSAI kalbomis: anglų, arabų, ispanų, prancūzų ir vokiečių.

TURINYS

ĮVADAS	4
TIKSLAS IR UŽDAVINIAI	4
ATSKAITOMYBĖS IR SKAIDRUMO SĄVOKOS	4
PRINCIPAI	6
1 PRINCIPAS	6
2 PRINCIPAS	6
3 PRINCIPAS	7
4 PRINCIPAS	7
5 PRINCIPAS	8
6 PRINCIPAS	8
7 PRINCIPAS	9
8 PRINCIPAS	9
9 PRINCIPAS	10

TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Šio dokumento tikslas yra pateikti AAI skaidrumo ir atskaitomybės principus, siekiant jų laikytis rodant savo pačių valdymo ir praktikos pavyzdį. AAI sudaro bendros teisinės ir konstitucinės sistemos atitinkamose valstybėse dalį ir yra atskaitingos įvairioms šalims, įskaitant įstatymų leidžiamosios valdžios institucijas ir visuomenę. AAI atsakingos ir už savo darbų apimties planavimą bei atlikimą ir tinkamų metodikų bei normų naudojimą užtikrinant, kad jos skatina viešos veiklos atskaitomybę ir skaidrumą, pilnai ir objektyviai vykdo savo teisinius įgaliojimus ir įgyvendina savo įsipareigojimus.

Didžiausias sunkumas, su kuriuo susiduria visos AAI, yra skatinti geresnį visuomenės ir administracijos skirtingų AAI funkcijų ir užduočių visuomenėje supratimą. Įgaliojimus atitinkanti ir teisinę bazę reglamentuojanti informacija apie AAI turėtų būti pasiekiamą ir prieinama. AAI darbo procesai, veikla ir veiklos rezultatai turi būti skaidrūs. AAI turi atvirai bendrauti su žiniasklaida ir kitomis suinteresuotomis šalimis bei būti matomos visuomeninėje arenoje.

Šis dokumentas yra neatsiejama INTOSAI profesinių nutarimų sistemos (IFPP) dalis ir šie principai skirti naudoti kartu su minėtais dokumentais.

AAI veikia pagal skirtingus įgaliojimus ir modelius. Šie principai gali būti nevienodai taikomi visoms AAI, bet jie yra skirti pasiekti bendro AAI skaidrumo ir atskaitomybės tikslo.

ATSKAITOMYBĖS IR SKAIDRUMO SĄVOKOS

Teisinė ir demokratinė valstybė yra esminiai nepriklausomo ir atskaitingo valstybinio audito pamatai, atstoiantys ramsčius, kuriais grindžiama Limos deklaracija. AAI nepriklausomumas, atskaitomybė ir skaidrumas yra pagrindinės

sąlygos teisinės valstybės demokratinėje visuomenėje, leidžiančios AAI rodyti pavyzdį ir didinti pasitikėjimą jomis.

Atskaitomybė ir skaidrumas yra dvi svarbios gero valdymo dalys. Skaidrumas yra galinga jėga, kuri nuolat naudojama padeda kovoti su korupcija, gerinti valdymą ir skatinti atskaitomybę.

Atskaitomybės ir skaidrumo lengvai atskirti negalima: jie abu apima daugelį tų pačių veiksmų, pavyzdžiui, viešąją atskaitomybę.

Atskaitomybės sąvoka grindžiama teisine ir atskaitomybės baze, organizacine struktūra, strategija, procedūromis ir veiksmais, padedančiais užtikrinti, kad:

- AAI vykdo savo teisinius įsipareigojimus, susijusius su audito įgaliojimais ir reikalaujama atskaitomybe dėl biudžeto.
- AAI vertina ir tikrina savo veiklą bei savo atlikto audito poveikį.
- AAI praneša apie lėšų naudojimo teisėtumą ir rezultatyvumą, įskaitant jų pačių veiksmus ir veiklą bei AAI išteklių naudojimą.
- AAI vadovas, (kolegialių institucijų) nariai ir AAI darbuotojai gali būti patraukti atsakomybėn už jų veiksmus.

Skaidrumo sąvoka grindžiama AAI savalaikės, patikimos, aiškios ir svarbios informacijos apie AAI statusą, įgaliojimus, strategiją, veiklą, finansinį valdymą, atliktus darbus atskleidimu visuomenei. Be to, ji apima įsipareigojimą viešai skelbti audito išvadas ir viešą prieigą prie informacijos apie AAI.

1 PRINCIPAS

AAI vykdo savo pareigas pagal atskaitomybės ir skaidrumo galimybes suteikiančią teisinę bazę.

- AAI turi turėti rekomendacinius teisės aktus ir reglamentus, pagal kuriuos jos būtų atsakingos ir atskaitingos.
- Tokie teisės aktai ir reglamentai paprastai apima (1) audito instituciją, jurisdikciją ir įsipareigojimus, (2) AAI vadovo ir kolegialių institucijų narių paskyrimo ir atleidimo sąlygas, (3) AAI veiklos ir finansinio valdymo reikalavimus, (4) audito ataskaitų viešinimą laiku, (5) AAI veiklos apžvalgą, ir (6) pusiausvyrą tarp visuomenės prieigos prie informacijos ir audito įrodymų konfidencialumą bei kitą AAI informaciją.

2 PRINCIPAS

AAI viešai skelbia savo įgaliojimus, įsipareigojimus, misiją ir strategiją.

- AAI viešai skelbia savo įgaliojimus, misiją, organizaciją, strategiją ir santykius su įvairiais dalyviais, įskaitant įstatymų leidžiamosios valdžios ir vykdomosios valdžios institucijas.
- AAI vadovo ir kolegialių institucijų narių paskyrimo, pakartotinio skyrimo, samdos, atstatydinimo ir išėjimo į pensiją sąlygos skelbiamos viešai.
- AAI yra skatinamos teikti viešąją pagrindinę informaciją apie jų įgaliojimus, atsakomybę, misiją, strategiją ir veiklą viena iš oficialių INTOSAI kalbų ir jos valstybės kalba.

3 PRINCIPAS

AAI taiko objektyvius ir skaidrius audito standartus, procesus ir metodus.

- AAI taiko tokius standartus ir metodikas, kurie atitinka 100-ąjį TAAIS „Pagrindiniai viešojo sektoriaus audito principai“.
- AAI informuoja, kokie yra standartai ir metodikos ir kaip AAI atitinka jų reikalavimus.
- AAI informuoja apie audito darbų apimtį, kurią jie įsipareigoja įvykdyti pagal turimus įgaliojimus ir remiantis rizikos įvertinimu bei planavimo eiga.
- AAI bendrauja su audituojamu subjektu dėl kriterijų, kuriais bus grindžiamos AAI nuomonės.
- AAI nuolat informuoja audituojamą instituciją apie audito tikslus, metodiką ir išvadas.
- AAI turi sudaryti sąlygas audituojamam subjektui teikti pastabas dėl audito pastebėjimų, diskutuoti ir reaguoti į rekomendacijas.
- AAI turi veiksmingus stebėjimo po audito mechanizmus ir praneša apie savo rekomendacijas, kad užtikrintų, jog audituojami subjektai tinkamai reaguoja į jų bei įstatymų leidėjų pateiktus pastebėjimus ir rekomendacijas (10-ojo INTOSAI-P „Meksiko deklaracija dėl AAI nepriklausomumo“ 7 principas).
- AAI stebėjimo po audito procedūros sudaro audituojamam subjektui galimybę teikti informaciją apie taikytas taisykles arba priemones arba paaiškinti, kodėl tokių priemonių nebuvo imtasi.
- AAI turi įgyvendinti tinkamą audito atlikimo ir ataskaitų teikimo kokybės užtikrinimo sistemą ir tokią sistemą reguliariai nepriklausomai įvertinti.

4 PRINCIPAS

AAI taiko aukštą vientisumo ir etikos normas visų lygių darbuotojams.

- AAI yra pasitvirtinusi etikos taisyklės ir kodeksus, politiką ir praktiką, atitinkančias 130-ąjį TAAIS „Etikos kodeksas“.
- AAI užkerta kelią vidiniams interesų konfliktams ir korupcijai bei užtikrina savo veiklos skaidrumą ir teisėtumą.

- AAI aktyviai skatina etišką elgseną visoje organizacijoje.
- Etikos reikalavimai ir auditorių, teisėjų (teismų atveju), valstybės tarnautojų ir kitų asmenų įsipareigojimai viešinami.

5 PRINCIPAS

AAI užtikrina, kad šie atskaitomybės ir skaidrumo principai nėra kompromituojami, kai naudojamos išorės specialistų pagalba.

- AAI turi užtikrinti, kad sutarčių su išorės specialistais sudarymas nemenkina atskaitomybės ir skaidrumo principų.
- Išorės subjektų, tiek viešų, tiek privačių, samdymas specialistų ir audito veiklai atlikti yra AAI atsakomybė ir jam taikomi etikos reikalavimai (ypač interesų konfliktas) ir politika, siekiant užtikrinti etiškumą ir nepriklausomumą.

6 PRINCIPAS

AAI tvarko savo veiklą ekonomiškai, veiksmingai, rezultatyviai ir laikantis įstatymų bei reglamentų ir apie tai rengia viešas ataskaitas.

- AAI pasitelkia patikimą valdymo praktiką, įskaitant tinkamą vidinę savo finansinio valdymo ir veiklos kontrolę. Tai gali apimti vidaus auditus ir kitas priemones.
- AAI finansinės ataskaitos yra viešinamos ir atliekamas jų nepriklausomas išorės auditas arba parlamento peržiūra.
- AAI vertina ir praneša apie savo veiklą visose srityse, pvz., finansinis auditas, atitikties auditas, jurisdikcinė veikla (AAI kaip teismai), veiklos auditas, programos vertinimas ir išvados dėl vyriausybės veiklos.
- AAI išlaiko ir vysto įgūdžius ir kompetencijas, kurių reikia darbui atlikti, kad pasiektų savo misiją ir įvykdytų įsipareigojimus.
- AAI viešina informaciją apie bendrą savo biudžetą ir praneša apie finansavimo šaltinius (parlamento lėšų paskyrimas, bendras biudžetas, finansų ministerija, agentūros, mokesčiai) ir tai, kaip tokie ištekliai naudojami.

- AAI matuoja ir praneša apie jų naudojamų lėšų efektyvumą ir rezultatyvumą.
- AAI taip pat gali pasitelkti audito komitetus, sudarytus iš nepriklausomų narių daugumos, kurie peržiūrėtų ir prisidėtų prie finansinio valdymo ir atskaitingumo procedūrų.
- AAI gali pasinaudoti veiklos rodikliais, siekdamos įvertinti audito darbo vertę parlamentui, gyventojams ir kitiems suinteresuotiesiems asmenims.
- AAI vertina savo visuomeninį matomumą, rezultatus ir poveikį, remdamosi išoriniu grįžtamuoju ryšiu.

7 PRINCIPAS

AAI viešai skelbia savo atliekamų auditų rezultatus ir jų išvadas dėl bendros vyriausybės veiklos.

- AAI viešai skelbia audito metu prietas išvadas ir rekomendacijas, nebent jos laikomos konfidencialiomis pagal konkrečius įstatymus ir reglamentus.
- AAI praneša apie priemones, kurių buvo imtasi dėl jų pateiktų rekomendacijų.
- Teismais esančios AAI praneša apie apskaitininkams arba vadovams taikomas poveikio priemones ir baudas.
- AAI taip pat viešai skelbia bendrus audito rezultatus, pvz., vyriausybės bendrą biudžeto įgyvendinimą, finansines sąlygas ir sandorius ir bendrą finansinio valdymo eigą bei, jei įtrauktą į teisinę bazę, profesinius pajėgumus.
- AAI palaiko glaudžius santykius su atitinkamais parlamento komitetais, kad jiems padėtų geriau suprasti audito ataskaitas ir išvadas bei imtis atitinkamų veiksmų.

8 PRINCIPAS

AAI laiku ir plačiai praneša apie savo veiklą ir audito rezultatus žiniasklaidoje, tinklalapiuose ir kitomis priemonėmis.

- AAI atvirai bendrauja su spauda ir kitomis suinteresuotomis šalimis ir praneša apie savo veiklą ir audito rezultatus bei yra matomos visuomeninėje arenoje.
- AAI skatina visuomeninį ir akademinį susidomėjimą savo svarbiausiomis išvadomis.
- Audito ataskaitų ir teismo nutarimų ištraukos pateikiamos viena iš oficialių INTOSAI kalbų ir tos valstybės kalba.
- AAI inicijuoja ir atlieka auditus ir laiku išleidžia atitinkamas ataskaitas. Skaidrumas ir atskaitomybė bus skatinami, jei audito darbas ir suteikta informacija nebus pasenę.
- AAI ataskaitos skelbiamos ir pateikiamos plačiam visuomenei įvairiomis priemonėmis (pvz., santraukos, grafikai, vaizdo pristatymai, pranešimai spaudai).

9 PRINCIPAS

AAI naudojami išoriniais ir nepriklausomomis konsultacijomis, kad pagerintų savo darbo kokybę ir padidintų pasitikėjimą.

- AAI laikosi tarptautinių aukščiausiųjų audito institucijų standartų ir siekia toliau mokytis, pasitelkdamos išorinių šalių rekomendacijas arba kompetenciją.
- AAI gali prašyti išorinio nepriklausomo savo veiklos ir standartų įgyvendinimo įvertinimo. Tam gali būti pasitelkiamas tarpusavio vertinimas.
- AAI gali naudotis išorinių ekspertų paslaugomis nepriklausomoms, kompetentingoms konsultacijoms teikti, įskaitant su auditu susijusius techninius aspektus.
- AAI viešai praneša apie tarpusavio vertinimo ir nepriklausomo išorės vertinimo rezultatus.
- AAI gali gauti naudos iš jungtinio arba lygiagretaus audito.
- Gerindama savo darbo kokybę, AAI gali prisidėti prie profesinių gebėjimų tobulinimo finansinio valdymo srityje.